

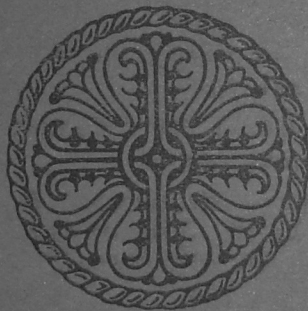
родна библиотека
у Београду

520/11

ПРЕТЕЧА

ЧАСОПИС

ЗА НАЦИОНАЛНУ И ХРИШЋАНСКУ
КУЛТУРУ

УРЕДНИЦИ:

СИНИША КОРДИЋ и ДУШАН СТОЈАНОВИЋ

СВЕТОСАВСКИ БРОЈ 1928.

БЕОГРАД

БАЛКАНСКЕ ГЛОСЕ

Са гледишта опште констелације глоба, Балкан није Европа, Балкан није ни Азија; Балкан је свет за себе. Али, као свет за себе, Балкан није самосталан, не живи за себе ни због себе ни у име себе, него он, као такав, живи и за Европу и за Азију, живи за васколико човечанство. Другим речима, практично представљено: питање политичке и економске егзистенције Балкана у нераздвојној је вези са његовим духом, односно са његовом улогом и мисијом у човечанству. То значи да се садржај нашег историјског живота, да се смисао нашег земаљског постојања састоји индиректно у томе да чувамо с једне стране Запад, а с друге стране Исток. Ми нисмо чувари стога што то хоћемо да будемо, ми не чувамо светове стога што то желимо него зато што то морамо. Бог нам је определио ту судбину и као географском подручју и као раси и као народу и као људима. И у томе је највећа лепота нашег битисања, у томе је небески значај нашег земаљског царства....

* * *

Значај Балкана није само у његовим сопственим лепотама, богатствима и вредностима. На њега су се лако миле силе, и источне и западне, због удобних путева који преко њега воде у друге светове, у нова и даља богаства и вредности. Он је најкраћи пут Азији за Европу и Европи за Азију. Не само најкраћи него и најбожнији. Османска освајачка Азија преко Балкана је ударила на хришћанску Европу; завојевачка империјалистичка Европа преко Балкана је ударила на неискрпну Азију, а болшевичка Москва на Балкану је хтела да побије заставе своје глобалне револуционарне политике. На Балкану су кључеви од два света, од два најважнија и најбогатија света.

У сваком случају, да ми нисмо знали и могли да савладамо богомдани положај Балкана, последиче би биле огромне, и општи статус данашњега света у многоме би другојачије изгледао. У име Христа ми смо се интегрално и колективно распели на Крсту пред силом Антихриста, у име Слободе и човечности људи ми смо пошли у огањ пред тиранјом, у име међународнога мира и друштвене правде ми нисмо дали да разорно семе ухвати дублет корена год нас...

* * *

Балкански Словени, Јужни Словени јесу криза словенске расе, криза Словенства. Геополитички и историјски, они су заузели и афирмацијом снагом, они су савладали две прекретнице света. Својом унутрашњом снагом, они су савладали две спољне силе: освајача из Азије и снажно, што значи словенски најсловенскије, Словенска раса данас се налази у овој ери своје кризе, а то је, углавном, криза унутрашња. Ту кризу ми морамо савладати (и политички и економски и културно). То значи: потпуна политичка и економска независност Балкана од свих ту потражити изворе за надахнућа и мотиве за стваралаштва: овде на Балкану развити заставе и западниту буржоаску Словенства.

Савлађивати нашу, словенску кризу европски значило би упретути своје снаге — и то тек један део својих снага — у спасавање једне цивилизације, која нам може бити блиска по формама али не и по духу. Савлађивати ту кризу савремено руски, евроазијски или чак првенствено азијски значило би расплинути се, изгубити се, пасти као жртва за нешто чега контуре не можемо конкретно ни наслутити. А словенска линија мора да буде јасна јер треба да буде спасоносна за будуће векове или још даље напред. Ми са Балкана можемо да дамо таву линију, а зато нам треба да се држимо својих традиција, да будемо стари људи. Извесно је, да од нас са Балкана, од нас Јужних Словена зависи данас највише да ли ће бити словенске цивилизације, а од словенске цивилизације, — како по свему погледа, — стоји, да ли ће се спасти душа човечанству....

* * *

Наши културни имитатори Запада јесу отров нашег општег јавног живота. И политика би нам била боља кад би на челу културног живота имали више правих пионира културе. Треба поћи и ићи у Европу, али се не сме никада допустити да нас она савлада. Њене тековине вала балкански савладати и словенски искористити. Наши имитатори европскога Запада нису „западњаци“ у смислу европске културе. Они су западњаци у смислу наше и опште културе. Јер је највећа лепота западне културе у томе што даје могућности да човек влада њеним тековинама, а највећа опасност и безбоштво у томе што опет њене тековине могу лако да завладају човеком, као што је тако често и код нас случај. Нама је европска машина, култура и просвећеност нужна да владамо њима у име Оца, Сина и Духа Светог.... Јапан је за неколико деценија гушио све знаменитости европске цивилизације, али то он није платио својом душом, него знањем и — новцем. То треба да буде и наш пут....

* * *

Паролу „Балкан балканским народима“ треба употпунити паролом „Балкански Словени Балкану!“ То повезати и то испунити у свима еманацијама живота треба да буде највећи закон наше данашњице и сутрашњице. У томе је не само величина Јужних Словена за њих саме, него и њихова пресудна улога у Словенству и судбоносна мисија у чо-

вечанству. Крилатица „Балкан балканским народима!“, крвљу нашом и мучеништвом извојевана политички, биће дефинитивно осигурана оним часом кад у срци наше дубоко и јако проструји балканска словенска крв, а то ће рећи: кад наше коначно опредељење за Балкан почне да даје паразе и резултате на свим пољима живота. Све наше радње треба саобразити овој мисли, сва наша настојања ваља упутити у овом правцу.

* *
*

Треба бити на чисто са појмом „балканизације“ или „балканства“ — на Балкану. Тај се појам обично злоупотребљава и сасвим наопако примењује. „Балканизација“ или „Балканство“ Балкана у оном смислу, како то говоре и представљају, није ни израз ни дух Балкана. То је последица и резултат политике и стања азијског освајача и европског „мишонарског“ завојевача на Балкану. Наше Балканство спасло је и нас и Запад и Исток од „балканства“ и „балканизације“ азијске и европске освајачке силе, и стога је само прави Балканац прави Европејац у најбољем смислу ове речи. Нека нас пуне на миру они који и данас, у циљу својим самозваних интереса, желе да наставе са „балканизацијом“ Балкана, па ће врло ускоро целом свету бити јасно што Балкан није досад успео да у свима границама живота даје своје пуне благотворне изразе.

Нарочито ми, балкански Јужни Словени, ваља да будемо врло опрезни у резновању пред речима и појмовима „балканизације“ и „балканства“. Речи и појмови „Европа“ и „европски“ често се спомињу и примењују у нашем јавном животу. Обично наопако и рђаво. Отприлике сличан случај у примеру наших „европских западњака“. Кад нам извесни људи и политичари из области бивше политичке Средње Европе кажу „Европа“ или „европски“, то је обично не само антисловенски него и антиевропски...

* *
*

Историја наша од Косова па до 1918 крваво је посведочила да ми нисмо мост међу световима и показала јасно целом свету да ми нећемо да будемо мост никоме и ничији. Па ако би неко и рекао да смо ми географски и геополитички на овом глобу заузели положаје, који би другима могли да згодно послуже као мост, ми смо диновски снажно афирмовали своју кућу и свој дух на том меридијану. Кроз векове разбијала се о нашу снагу сила из Азије која је намеравала да преко наших поломљених застава поплави Европу. После ње је дошла завојевачка сила из Европе, која је намеравала да преко наших згаришта поклопи Азију. Назад, и та се сила разбила о валове наше снаге. И као год што смо у једном периоду наше историје спасавали и спасли Европу од освајачке најезде из Азије, исто смо тако, у другом периоду наше историје, спасавали Азију од завојевачке експедиције из Европе. У оба случаја, питање наше егзистенције било је у нераздвајивој вези са егзистенцијом огромних делова света. Мисије појединих раса само су у оваквим случа-

јевима свете. И других и другојачијих мисија и нема у истини. Чувајући себе, ми чувамо и Европу и Азију и бранећи себе нама нису потребни туђи комади ни Азије ни Европе. Другим речима: својом сопственом жртвом за свој сопствени живот на овој земљи, ми чувамо и спасавамо друге са обе стране око нас.

Ову мисију, праву истинску мисију дубље схватити, разрадити је, дати њену дијалектику: политику и економију у практичном животу, а философију и педу културу у духовном животу. — то је пут да Балкан одигра у човечанству судбоносну улогу у будуће, то јесте да се ми спасемо, а да се у име нашег спасења, у словенској цивилизацији, спасе оболела душа садањег човечанства.

Ратко Парезјанин.